

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR**AHMET TUNC VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2016/2629
Karar Tarihi : 21/4/2021

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Hicabi DURSUN
Recai AKYEL
Selahaddin MENTEŞ
İrfan FİDAN

Raportör : Murat İlter DEVECİ

Başvurucular : 1. Ahmet TUNC
2. Arjin EDİN
3. Berivan EDİN
4. Güler YERBASAN
5. Kemal KOÇ
6. Mehmet AKYOL
7. Mehmet Sıraç ÖZGÜL
8. Muhammed Ali EDİN
9. Nermin İVERENDİ
10. Recep DEMİR
11. Sahip Baran EDİN
12. Sait BİLGİÇ
13. Selim ÖZKÜL
14. Süleyman EDİN
15. Süleyman TURGUT
16. Zekiye EDİN

Başvurucular Vekili : Av. Öztürk TÜRKDOĞAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; idari makamlarca alınan sokağa çıkma yasağı kararının hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, güvenlik güçlerinin haksız ve orantısız güç kullanımı sonucu meydana gelen yaralanmalar, yaralıların buldukları yerde

ölünceye kadar bitkin bir vaziyette tutulmaları, bu kişilerin sağlık hizmetlerine erişmelerine izin verilmemesi, anılan durumun sözü edilen kişilerin yakınlarının ruhsal durumları üzerinde doğurduğu etki, sonuç olarak yaralıların ölmesi, ölenlerin yakınlarının cenazelere uzun süre ulaşamaması, bahsedilen olaylarla ilgili etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi, güç kullanan kamu görevlileri için cezasızlık hâli yaratılması, insan hak ve özgürlüklerinin devlet tarafından kötüye kullanılması nedenleriyle temel hak ve hürriyetlerin kötüye kullanılması yasağının, yaşam hakkının ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurucular vekili Av. Öztürk Türkođan bir başka avukatla birlikte vekâletname ibraz etmeden ve başvuru öncesinde idari ve/veya yargısal bir yol tüketmeden Derya Koç, İbrahim İvrendi, Lokman Bilgiç, Murat Keskin, Sinan Kaya, Fırat Marda, Orhan Tunç, Meryem Akyol, Mürsel Dalmış, Star Öztürk, Murat Tunç, Abdülselem Turgut, Fatma Demir, Emek Aydın, Mesut Özer, Abdullah Özgür, Agit Aydın, Barış Ağadır, Sahip Edip ve soyadı bilinmeyen Ferhat adlı bir kişi ile Şırnak'ın Cizre ilçesi Sur Mahallesi Beyazıt Sokak'ta bulunan bir binanın bodrum katında sağ kalan ve isimleri tespit edilemeyen diğer kişiler adına 10/2/2016 tarihinde başvuru yapmıştır. Adına başvuru yapılan kişilerin açık kimlik bilgilerine yer verilmeyen ve sadece Derya Koç'un kimlik numarasının belirtildiği başvuru formunda başvuruya ilgili koşullarda bir değişiklik olduğu takdirde bilgi verileceği ifade edilmiştir.

3. Yapılan başvuruda; sokağa çıkma yasağının hukuki olmaması, adlarına başvuru yapılan kişilerin güvenlik güçlerinin açtığı ateş sonucu ağır yaralanması, hâlihazırda bahsi geçen bodrum katında yaralı olarak bulunmaları, cankurtaranların adlarına başvuru yapılan kişilerin bulunduğu yere gitmesine izin verilmemesi ve sözü edilen kişilerin insan onurunu zedeleyen bir muameleye maruz bırakılmaları nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, kötü muamele yasağının ve yaşam hakkının ihlal edildiği ileri sürülerek sokağa çıkma yasağının uygulanmaması, gerekli tıbbi yardım sağlanarak adlarına başvuru yapılan kişilerin yaşam haklarının ve fiziksel bütünlüklerinin korunması yönünde geçici tedbir kararı verilmesi ve anılan ihlallerin tespit edilmesi talep edilmiştir.

4. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru, aralarında konu yönünden hukuki irtibat bulunduğu gerekçesiyle 2016/2602 sayılı başvuru ile birleştirilmiştir.

7. İkinci Bölüm 12/2/2016 tarihinde, tedbir kararı verilmesine yer olmadığına, kamu makamlarının kim olduklarına bakılmaksızın başvuru olduğu belirtilen kişilerin bulunduğu yerin tespiti ve sağlık hizmetlerine erişimleri için gerekli tedbirleri almaya devam etmesine, Cizre Cumhuriyet Başsavcılığında başvuru olduğu belirtilen kişilerin hayatını kaybedenler arasında olup olmadığı bildirilmesinin istenmesine ve Şırnak Valiliğinin (Valilik) sonraki gelişmelerden Anayasa Mahkemesini gecikmeksizin bilgilendirmesine karar vermiştir.

8. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık 9/2/2016 tarihinde yapılan 2016/2602 sayılı bireysel başvuru ile ilgili görüş bildirmiştir.

9. İleri bir aşamada mevcut başvuru 2016/2602 sayılı bireysel başvurudan tefrik edilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

10. Başvuru formu ve eklerine, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Başvuruya Dayanak Oluşturan Olayların Arka Planı

11. PKK'nın terör örgütü olduğu, ulusal ve uluslararası makamlar tarafından kabul edilmiş tartışmasız bir olgudur. Anılan örgütün gerçekleştirdiği terörist şiddet; bölücü amaçları dolayısıyla anayasal düzene, millî güvenliğe, kamu düzenine, kişilerin can ve mal emniyetine yönelik ağır tehdit oluşturmaktadır. Bu yönüyle ülkenin toprak bütünlüğünü hedef alan PKK kaynaklı terör, onlarca yıldır Türkiye'nin en hayati sorunu hâline gelmiştir. Bununla birlikte kamuoyunda *demokratik açılım süreci*, *çözüm süreci*, *Millî Birlik ve Kardeşlik Projesi* gibi farklı isimlerle ifade edilen süreç içinde 2012 yılının son döneminden itibaren PKK tarafından gerçekleştirilen terör saldırıları önemli ölçüde azalmıştır (*Gülser Yıldırım (2)* [GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017, §§ 7-19).

12. Öte yandan Türkiye 2015 yılı Haziran ayından itibaren yeniden yoğun bir şekilde terör saldırılarına maruz kalmıştır. Bu kapsamda ilk olarak 5/6/2015 tarihinde Diyarbakır'da Halkların Demokratik Partisi (HDP) tarafından yapılan seçim mitingi sırasında gerçekleştirilen bombalı saldırı sonucunda Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yapılan açıklamaya göre 2 kişi hayatını kaybederken 100'den fazla kişi de yaralanmıştır. 20/7/2015 tarihinde ise Suruç'ta (Şanlıurfa), Suriye'deki çatışmalara ilişkin basın açıklaması sırasında DAES tarafından gerçekleştirildiği ileri sürülen bombalı intihar saldırısında 34 kişi hayatını kaybederken 73 kişi de yaralanmıştır. Bu saldırının iki gün sonrasında Ceylanpınar'da (Şanlıurfa) iki polis memuru evlerinde başlarından vurulmuş hâlde ölü olarak bulunmuş, saldırıyı PKK üstlenmiştir.

13. Bu olaylardan sonra PKK tarafından Şırnak il merkezi ile Cizre, Silopi ve İdil ilçelerinde, Hakkâri'nin Yüksekova ilçesinde, Diyarbakır'ın Silvan, Sur ve Bağlar ilçelerinde, Mardin'in Dargeçit, Nusaybin ve Derik ilçelerinde, Muş'un Varto ilçesinde cadde ve sokaklara hendekler kazılıp barikatlar kurularak, bu barikatlara bomba ve patlayıcılar yerleştirilerek teröristler tarafından bu yerleşim yerlerinin bir kısmında *öz yönetim* adı altında hâkimiyet sağlanmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda çok sayıda terörist, halkın bu yerlere giriş ve bu yerlerden çıkışını engellemek istemiştir. Güvenlik güçleri, hendeklerin kapatılması ve barikatların kaldırılması suretiyle yaşamın normale dönmesini sağlamak amacıyla operasyonlar yapmış ve teröristlerle çatışmaya girmiştir. Aylarca devam eden bu operasyon ve çatışmalar sırasında yaklaşık 200 güvenlik görevlisi hayatını kaybetmiş, tonlarca bomba ve patlayıcı imha edilmiştir.

14. 2015 yılının Ağustos ayından itibaren valilikler/kaymakamlıklar tarafından Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki bazı il ve ilçelerde sokağa çıkma

yasakları uygulanmıştır. Sokağa çıkma yasaklarının amacı terör örgütü üyeleri tarafından kazılan hendeklerin ve yerleştirilen patlayıcıların temizlenmesi, sivil vatandaşların şiddetten korunması olarak belirtilmiştir.

B. Başvuruya Konu Olay ve Olgular

15. Valilik, Cizre ve Silopi ilçe merkezleri yönünden 14/12/2015 Pazartesi günü saat 23.00'ten itibaren sokağa çıkma yasağı ilan etmiştir. Anılan yasağın hakkında yapılan basın duyurusu şöyledir:

“İlimiz Cizre ve Silopi ilçe merkezlerinde Bölücü Terör Örgütü mensuplarının etkisiz hale getirilmesi, bölücü terör örgütü mensupları tarafından mayın ve patlayıcılarla tuzaklanmış barikat ve hendeklerin bertaraf edilmesi ve vatandaşlarımızın can, mal güvenliğinin ve kamu düzeninin sağlanması amacıyla 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 11/C maddesi gereğince 14.12.2015 günü saat: 23:00' ten itibaren sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir.

Bölücü Terör Örgütünün vatandaşlarımızın başta yaşam hakkı olmak üzere özgürlük, güvenlik, mülkiyet gibi temel hak ve hürriyetlerini hedef alan saldırılar gerçekleştirdiği mayınlı, patlayıcı tuzaklı barikat ve hendekler yaptığı bu eylemlerle vatandaşlarımızın gündelik yaşamını sürdürmesini ve başta sağlık olmak üzere temel kamu hizmetlerinden faydalanmasını engellediği ve vatandaşlarımıza her türlü maddi ve manevi zararlar verdiği kamuoyumuzun malumlarıdır.

Cizre ve Silopi ilçe merkezlerinde vatandaşlarımızın temel hak ve hürriyetlerini kullanabileceği huzur ortamını ve kamu düzenini sağlamak maksadyla vatandaşlarımıza her türlü maddi ve manevi destek sağlanacaktır...”

16. Yukarıda da belirtildiği gibi mevcut başvuru 10/2/2016 tarihinde yapılmıştır.

17. Başvuru formunda başvuruya ilgili koşullarda bir değişiklik olduğu takdirde bilgi verileceği ifade edilmesine karşın Anayasa Mahkemesine herhangi bir bilgi verilmemesi ve başvuruda bazı eksikliklerin bulunduğu tespit edilmesi üzerine başvuruyu yapan avukatlara eksikliklerin tamamlanması konusunda bir yazı (eksiklik bildirim yazısı) gönderilmiştir. Bu yazıda, bildirim tebliğinden itibaren on beş gün içinde eksikliklerin tamamlanması gerektiği ifade edilerek geçerli bir mazeret olmaksızın tespit edilen eksikliklerin süresinde tamamlanmaması durumunda başvurunun reddedileceği açıklanmıştır. Başvuruda tespit edilen eksiklikler şunlardır:

- Başvurucuların açık kimlik ve adres bilgileri başvuru formunda belirtilmemiş, başvuruculara ait nüfus cüzdanı fotokopileri başvuru formuna eklenmemiştir.

- Başvurucu ve/veya yakınları tarafından başvuruyu yapan avukatlara verilen vekâletnameler başvuru dosyasında bulunmamaktadır.

- Bireysel başvuru yapıldıktan sonra başvuruya ilgili koşullarda değişiklik meydana gelip gelmediği yönünde bilgi verilmemiştir.

- Başvuru formu usulüne uygun doldurulmamış, başvuru formunda olaylar genel olarak özetlenmiş ve kronolojik bir açıklama yapılmamıştır.

- Başvuru formunda ihlal edildiği ileri sürülen hak/hakların hangisi olduğu ve hangi nedenlerle ihlal edildiği hususu gerekçeleriyle birlikte öz olarak açıklanmamıştır.

- Başvuru konusu olay/olaylar ile ilgili olarak kanunda öngörölmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tüketilmesi sonucu verilen nihai karar ve bu kararın tebliğine ilişkin belgenin asıl veya onaylı suretleri ile ileri sürölen ihlalin dayanaklarına ilişkin belgelerin asılları veya onaylı suretleri başvuru formuna eklenmemiştir.

18. Av. Öztürk Türkođan eksikliklere ilişkin bildirimini 13/11/2017 tarihinde tebliğ aldıklarını, başvuruöularının öldüğünü, bazı başvuruöularının yakınlıklarına ulaşamadıklarını, bazı başvuruöularının ise henüz kendilerine vekâletname vermediğini belirterek başvuruöularının yaşamını yitirmesi nedeniyle yürütölen ceza soruşturmaları hakkında sağlıklı bilgi verilebilmesi ve eksikliklerin tamamlanması için 27/11/2017 tarihli dilekçe ile ek süre talebinde bulunmuştur.

19. Anayasa Mahkemesi anılan talebi kabul ederek eksikliklerin tamamlanması için başvuruöularının vekillerine, daha önce verilen on beş günlük süreye ek otuz günlük süre vermiştir. Sözü edilen eksikliklerin eksiklik bildirim yazısının tebliğinden itibaren kırk beş (15+30) gün içinde mazeret olmaksızın giderilmemesi hâlinde başvuruöunun reddine karar verileceği Av. Öztürk Türkođan'a bildirilmiştir.

20. Av. Öztürk Türkođan, başvurudaki eksikliklerin tamamlandığına ilişkin 27/12/2017 tarihli dilekçe ile yeni düzenlenmiş başvuru formu ve eklerini 29/12/2017 tarihinde Anayasa Mahkemesine elden teslim etmiştir. Sözü edilen dilekçede başvuruöunun Derya Koç adına babası Kemal Koç tarafından, Abdullah Özgöl (Başvuru formunda soyadı Özgöl olarak belirtilmiştir bkz. § 2.) adına babası Mehmet Sıraç Özgöl tarafından, Meryem Akyol adına babası Mehmet Akyol tarafından, İbrahim İverendi (Başvuru formunda soyadı İvrendi olarak belirtilmiştir bkz. § 2.) adına annesi Nermiye İverendi tarafından, Lokman Bilgiç adına babası Sait Bilgiç tarafından, Sitar Özköl (Başvuru formunda ismi Star Öztürk olarak belirtilmiştir bkz. § 2.) adına babası Selim Özköl tarafından, Fatma Demir adına ağabeyi Recep Demir tarafından, Abdöselam Turgut adına ağabeyi Süleyman Turgut tarafından, Orhan Tunc adına babası Ahmet Tunc ile öölümünden önce resmî nikâh olmaksızın beraber yaşadığı Güler Yerbasan tarafından ve Sahip Edin (Başvuru formunda soyadı Edip olarak belirtilmiştir bkz. § 2.) adına sırasıyla annesi, eşi ve çocukları olan Zekiye Edin, Berivan Edin, Muhammed Ali Edin, Arjin Edin, Süleyman Edin ve Sahip Baran Edin tarafından devam ettirildiği; adlarına başvuru yapılan ancak başvurudan sonra ölen diğer kişilerin yakınlıklarına ulaşamadığı ifade edilmiştir.

21. Adlarına başvuru yapılan kişilerden;

- Derya Koç'un öölümü hakkında yürütölen ceza soruşturması kapsamında verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair karar üzerine başvuruöu Mehmet Koç tarafından yaşam ve adil yargılanma hakları ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarıyla 2017/39437 sayılı,

- İbrahim İverendi'nin öölümü hakkında yürütölen ceza soruşturması kapsamında verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair karar üzerine başvuruöu Nermiye İverendi

tarafından yaşam ve adil yargılanma hakları ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarıyla 2018/23552 sayılı,

- Lokman Bilgiç'in ölümü hakkında yürütülen ceza soruşturması kapsamında verilen kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar üzerine başvuru Sait Bilgiç tarafından yaşam ve adil yargılanma hakları ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarıyla 2018/23549 sayılı,

- Sitar Özkül'ün ölümü hakkında yürütülen ceza soruşturması kapsamında verilen kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar üzerine başvuru Selim Özkül tarafından yaşam ve adil yargılanma hakları ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarıyla 2018/20205 sayılı,

- Abdülselem Turgut'un ölümü hakkında yürütülen ceza soruşturması kapsamında verilen kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar üzerine başvuru Süleyman Turgut tarafından yaşam ve adil yargılanma hakları ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarıyla 2019/20817 sayılı,

- Sahip Edin'in ölümü hakkında yürütülen ceza soruşturması kapsamında verilen kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar üzerine başvuru Zekiye Edin, Berivan Edin, Muhammet Ali Edin, Arjin Edin, Süleyman Edin ve Sahip Baran Edin tarafından yaşam ve adil yargılanma hakları ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarıyla 2018/14655 sayılı,

- Orhan Tunc'un ölümü hakkında yürütülen ceza soruşturması kapsamında verilen kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar üzerine başvuru Ahmet Tunc ile ölenin başka kardeşleri tarafından yaşam ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiği iddialarıyla 2018/361 sayılı,

Bireysel başvurular yapılmış olup sözü edilen başvurular hakkında henüz karar verilmemiştir.

22. Derya Koç, Barış Ağadır, Meryem Akyol, Agit Aydın, Emek Aydın, Lokman Bilgiç, Nursel Dalmış, Fatma Demir, Sahip Edin, İbrahim İverendi, Sinan Kaya, Murat Keskin, Fırat Malda, Mesut Özel, Abdullah Özgül, Sitar Özkül, Murat Tunç, Orhan Tunc ve Abdülselem Turgut ile soyadı belirtilmeyen Ferhat adlı bir kişi adına 12/2/2016 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) başvuru yapılmıştır. Adlarına başvuru yapılan kişilerin ölümleri üzerine başvuru Kemal Koç, Mehmet Akyol, Sait Bilgiç, Recep Demir, Zekiye Edin, Berivan Edin, Muhammed Ali Edin, Arjin Edin, Süleyman Edin, Nermiye İverendi, Mehmet Sıraç Özgül, Selim Özkül, Ahmet Tunc, Güler Yerbasan ve Süleyman Turgut başvuru hayatını kaybeden yakınları adına devam ettirmek istediklerini bildirerek AİHM'e yeni bir başvuru formu sunmuştur. Başvurular vekilinin adına başvuru yaptığı Ferhat isimli kişinin soyadının Karaduman olduğunu, bu kişiyle ilgili ayrı bir başvuru yaptıklarını ve başvuru yapan diğer kişilere (Barış Ağadır, Agit Aydın, Emek Aydın, Nursel Dalmış, Sinan Kaya, Murat Keskin, Fırat Malda, Mesut Özel ve Murat Tunç) ilişkin gerekli belgeleri edinemediğini haber vermesi üzerine AİHM, Orhan Tunc'un ölümü nedeniyle ayrı başvurular yapıldığını da dikkate alarak Ferhat Karaduman ve Orhan Tunc yönünden inceleme yapmamış ve 6/12/2016 tarihinde Barış Ağadır, Agit Aydın, Emek Aydın, Nursel Dalmış, Sinan Kaya, Murat Keskin, Fırat Malda, Mesut Özel ve Murat Tunç yönünden başvurunun kayıttan düşürülmesine, diğer başvuruların Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 2., 3. ve 13. maddesi kapsamındaki şikâyetlerine ilişkin incelemenin ertelenmesine ve açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle Sözleşme'nin 5.,

15. ve 17. maddeleri kapsamındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna karar vermiştir. 12/3/2019 tarihinde ise iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir (kısmi kabul edilebilirlik kararı için bkz. *Koç ve diğerleri/Türkiye*, B. No: 8536/16, 6/12/2016; kabul edilemezlik kararı için bkz. *Aydın ve diğerleri/Türkiye* (k.k.), B. No: 63130/15 63133/15 63138/15 ..., 12/3/2019).

23. Orhan Tunc adına yapılan ve daha sonra başvurucular Ahmet Tunc ve Güler Yerbasan ile Orhan Tunc'un bir başka yakını tarafından takip edilen başvurularda da AIHM, Sözleşme'nin 2., 3. ve 8. maddelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir (başka ihlal iddialarının da incelendiği anılan karar için bkz. *Ahmet Tunc ve diğerleri/Türkiye* (k.k.), B. No: 4133/16, 31542/16, 29/1/2019).

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

24. Mahkemenin 21/4/2021 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

25. Başvurucular; Derya Koç ve Orhan Tunc'un ölümleri hakkında yürütülen ceza soruşturmaları kapsamında verilen kararlar aleyhine ayrı bireysel başvuru yaptıklarını, Fatma Demir, Lokman Bilgiç, Abdülislam Turgut, Abdullah Özgül, İbrahim İverendi, Sahip Edin, Sitar Özkül ve Meryem Akyol'un ölümleri hakkında yürütülen ceza soruşturmalarının ise henüz sonuçlanmadığını açıklayarak özetle şu iddialarda bulunmuştur:

i. Anayasa Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 73. maddesine aykırı olarak süresinde eksiklik bildiriminde bulunmadığından mevcut başvuruyu sonuçlandıramaz. Kaldı ki bireysel başvuru etkili bir yargı yolu değildir. Başvuruculara göre tedbir talebi hakkında karar verilmesinden itibaren altı ay içinde eksiklik bildiriminde bulunulmalıdır.

ii. Valinin sokağa çıkma yasağı ilan etme yetkisi bulunmamaktadır. Ayrıca olağanüstü hâl ilan edilmeden sokağa çıkma yasağı konulamaz. Bunun için Derya Koç ve arkadaşlarının kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ihlal edilmiştir.

iii. Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) personelinin terör operasyonlarında görevlendirilmesine imkân veren hukuki bir düzenleme olay tarihinde mevcut değildir. Gerekli düzenleme yakınlarının ölümünden sonra yapılmıştır. Yakınlarının ölümünden sonra, genel kolluk kuvvetlerinin imkân ve kabiliyetlerini aşan durumlarda terörle mücadele için gerekli olması veya terör eylemlerinin kamu düzenini ciddi şekilde bozması hâlinde görevlendirilecek TSK personelinin görev ve faaliyetleri sebebiyle işledikleri iddia edilen suçlar hakkında yürütülecek suçların soruşturma izni gerektirdiğine ilişkin hukuki düzenleme yapılmış ve bu düzenleme, düzenlemeden önce terör eylemleri nedeniyle görevlendirilen TSK personeli hakkında da geçerli kılınmıştır. Böylece terör operasyonlarında görevlendirilen TSK personeli için cezazsızlık kalıcı hâle getirilmiştir.

iv. Yakınları polis veya jandarma tarafından öldürülmedi ise operasyona katılan askerler tarafından öldürülmüştür ancak yakınlarının nasıl öldüğüne dair tutanak düzenlenmemiştir.

v. Yakınları yaralı olmalarına rağmen sağlık merkezlerine götürülmemiştir.

vi. Sivil olduğu bilinmesine rağmen yakınlarının kasıtlı olarak öldürülmeleri insanlığa karşı işlenmiş bir suçtur. Türkiye'deki mevcut hukuk sistemi bu suçun etkili bir şekilde soruşturulmasını engellemektedir.

vii. Yakınları gizli tanık beyanları gerekçe gösterilerek silahlı terörist olarak gösterilse de gizli tanıkların beyanları mahkeme huzurunda alınmamış ve yüzleştirme yapılmamıştır.

viii. Soruşturma makamları, yakınlarının güvenlik güçleriyle silahlı çatışmaya girdiğine ve güvenlik güçlerince kullanılan gücün orantılılığına ilişkin somut hiçbir delil ortaya koymamıştır. Ayrıca yakınlarının ölümleri hakkında hiçbir şekilde etkili ceza soruşturmaları yürütülmemiş olup söz konusu soruşturmalar tamamen göstermeliktir. Nitekim olay yeri incelemesi ve otopsi işlemleri usulüne uygun yapılmamıştır. Yakınlarının ölümü ile ilgili herhangi bir şüpheli veya tanık ifadesine başvurulmamıştır. Yakınlarından alınan svaplarla yakınlarının kıyafetlerinden alınan sürüntü örnekleri Diyarbakır Kriminal Polis Laboratuvarınca incelenmiştir. Derya Koç'un sürüntü örneğinin sonucu hâlen gelmemiştir. Derya Koç dışındaki kişiler yönünden yürütülen soruşturmalarda gizlilik kararı (dosya içeriğini inceleme veya belgelerden örnek alma yetkisinin kısıtlanmasına ilişkin karar) bulunmaktadır ve soruşturmalar derdesttir (Oysa Orhan Tunc'un ölümü nedeniyle yürütülen soruşturmada verilen karar aleyhine başvuru yapıldığı başvurucular tarafından ifade edilmişti.). Ayrıca operasyona katılan güvenlik güçlerine ait listeler getirilmemiştir. Bu nedenle yaşam hakkının maddi ve usul boyutları yanında etkili başvuru hakkı da ihlal edilmiştir.

ix. Yakınlarının öldürülmesi hakkında yürütülen soruşturmalar kapsamında verilen kovuşturmayla yer olmadığına dair kararlar ile bu kararlara karşı yapılan ayrıntılı itirazların sulh ceza hâkimliğince reddine dair kararlarda yeterli ve uygun gerekçeler bulunmamaktadır. Ayrıca yakınlarının ölümü nedeniyle yürütülmekte olan soruşturmalar etkisizdir. Bu bakımdan adil yargılanma hakkı ihlal edilmiştir.

x. Derya Koç ve arkadaşlarının yaralı olduklarını söyleyerek yardım talep etmesi üzerlerinde büyük bir manevi baskı oluşturmuştur. Âdeta yakınlarının öldürülmelerini beklemişlerdir. Yakınlarının cenazelerini alabilmek için günlerce beklemişlerdir. Ayrıca ölen yakınları yaralı olarak bitkin bir vaziyette ve ölünceye kadar ölüm tehdidi altında tutulmuşlardır. Bu nedenle kötü muamele yasağı ihlal edilmiştir.

xi. Olağanüstü hâl ilan edilmeden sokağa çıkma yasağı uygulaması nedeniyle Sözleşme'nin 15. maddesi, Türkiye'nin Sözleşme kapsamındaki temel hak ve özgürlükleri kötüye kullanması nedeniyle Sözleşme'nin 17. maddesi ihlal edilmiştir.

B. Değerlendirme

26. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucuların adil yargılanma ve etkili başvuru haklarının ihlal edildiğine dair iddialarının özü, yaşam hakkının etkili soruşturma yükümlülüğüne ilişkin usul boyutunun ihlal edildiğine yöneliktir. Bu nedenle başvurucuların bütün iddiaları; kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, temel hak ve hürriyetlerin kötüye kullanılması yasağı, yaşam hakkı ve kötü muamele yasağı çerçevesinde değerlendirilmiştir.

27. İşbu başvuru; başvurucuların ölen yakınları yanında Murat Keskin, Sinan Kaya, Fırat Marda, Mürsel Dalmış, Murat Tunç, Emek Aydın, Mesut Özer, Agit Aydın, Barış Ağadır ve soyadı bilinmeyen Ferhat adlı bir kişi ile Şırnak'ın Cizre ilçesi Sur Mahallesi Beyazıt Sokak'ta bulunan bir binanın bodrum katında sağ kalan ve isimleri tespit edilemeyen diğer kişiler için de yapılmıştır. Ne var ki başvurucular vekili 29/12/2017 tarihinde Anayasa Mahkemesine teslim ettiği dilekçesinde anılan kişilerin öldüğünü ve bu kişilerin yakınlarına ulaşamadığını bildirmiştir. Bunun için sözü edilen kişilerin yakınlarının başvuru takip etme iradesi göstermedikleri sonucuna varılmış (aynı yöndeki değerlendirme için bkz. yukarıda anılan *Koç ve diğerleri/Türkiye* başvurusu hakkında verilen kısmi kabul edilebilirlik kararı) olup anılan kişiler yönünden inceleme yapılmamıştır.

28. Somut olayda başvurucular vekili, bir başka avukatla birlikte başvurucuların ölen yakınları adına yaptığı bu başvuruya ilişkin formda başvuruya ilgili koşullarda bir değişiklik olduğu takdirde bilgi verileceğini ifade etmesine ve başvuruyu yaparken vekâletname ibraz etmemesine rağmen başvurucuların yakınlarının ölüp ölmediği de dâhil başvuru koşullarındaki değişiklikler hakkında Anayasa Mahkemesine herhangi bir bilgi vermemiş, vekâletname eksikliğini de tamamlamamıştır. Başvuruda tespit edilen eksiklikler nedeniyle başvurucuların ölen yakınları adına başvuru yapan avukatlara on beş gün içinde eksikliklerin tamamlanması gerektiği bildirilmiş, sürenin bildirimden tebliğinden itibaren başladığı ve tespit edilen eksikliklerin süresinde tamamlanmaması durumunda başvurunun reddedileceği açıklanmıştır. Talebi üzerine başvurucular vekiline on beş günlük süreye ek otuz günlük süre verilmiş ve sözü edilen eksikliklerin eksiklik bildirim yazının tebliğinden itibaren kırk beş (15+30) gün içinde mazeret olmaksızın giderilmemesi hâlinde başvurunun reddine karar verileceği başvurucular vekiline bildirilmiştir (bkz. §§ 17-19).

29. Başvuru evrakındaki eksikliklerin tamamlanmasıyla ilgili mevzuat hükümleri şöyledir:

i. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "*Bireysel başvuru usulü*" kenar başlıklı 47. maddesinin (6) numaralı fıkrasına göre başvuru evrakında herhangi bir eksiklik bulunması hâlinde Anayasa Mahkemesi Yazı İşleri tarafından eksikliğin giderilmesi için başvuru veya varsa vekiline on beş günü geçmemek üzere bir süre verilir ve geçerli bir mazereti olmaksızın bu sürede eksikliğin tamamlanmaması durumunda başvurunun reddine karar verileceği bildirilir.

ii. İhtütük'ün "*Form ve Eklerinin Ön İncelemesi ve Eksiklikler*" kenar başlıklı 66. maddesi uyarınca başvuru formunda veya eklerinde herhangi bir eksiklik tespit edilmesi hâlinde bunların tamamlattırılması için başvurucuya, varsa avukatına veya kanuni temsilcisine on beş günü geçmemek üzere kesin bir süre verilir. Eksikliklerin

tamamlattırılmasına dair yazıda, başvurucuya geçerli bir mazereti olmaksızın verilen kesin sürede eksiklikleri tamamlamadığı takdirde başvurusunun reddine karar verileceği bildirilir. Tespit edilen eksikliklerin verilen kesin sürelerde tamamlanmadığı hâllerde Komisyonlar başraportörü tarafından başvurunun reddine karar verilir ve bu durum başvurucuya tebliğ edilir. Bu karara karşı tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde Komisyona itiraz edilebilir. Bu konuda Komisyonların verdiği kararlar kesindir.

30. İÇTÜZÜK'te eksikliklerin verilen kesin sürelerde tamamlanmadığı hâllerde başvurunun Komisyonlar başraportörü tarafından reddedileceği belirtilse de eksikliklerin süresinde tamamlanıp tamamlanmadığı bireysel başvurunun her aşamasında resen gözetilmesi gereken bir husustur. Bu bağlamda eksikliklerin süresinde tamamlanması başvurunun esastan incelenebilmesi için ön koşuldur (*Mehmet Encu ve diğerleri*, B. No: 2014/11864, 24/2/2016, § 36). Bu husus, başvuruda olduğu gibi tedbir talebi nedeniyle acil olarak Bölüme sevk edilen başvurudaki tespit edilen eksikliklerin Bölüm incelemesi aşamasında fark edilmesi durumunda da geçerlidir. Bir başka ifadeyle başvurunun incelenmesi için gerekli ve temel nitelikteki bilgi ve belgelerdeki eksikler Bölüm incelemesi aşamasında da fark edilse başvuruculardan tespit edilen eksiklikleri kesin süre içinde tamamlanmasının istenmesi ve eksiklikler süresinde tamamlanmaz ise başvurunun reddine karar verilmesi mümkündür. Aksinin kahulü yetersiz bilgi ve belgeye istinaden bir karar verilmesini gerektirir ki böyle bir kararın sıhhatli olamayacağı aşikârdır.

31. Anılan tespit ve değerlendirmeler çerçevesinde somut başvuruya dönüldüğünde eksiklik bildirim yazısını 13/11/2017 tarihinde tebliğ aldığı beyan edip talebi üzerine başvuruda tespit edilen eksiklikleri tamamlaması için kendisine on beş günlük süreye ek otuz günlük kesin süre verilen ve eksikliklerin eksiklik bildirim yazının tebliğinden itibaren kırk beş (15+30) gün içinde mazeret olmaksızın giderilmemesi hâlinde başvurunun reddine karar verileceği hususu kendisine ihtar edilen başvuru vekili, kırk beş günlük süre 28/12/2017 tarihinde dolmasına ve dilekçesi 27/12/2017 tarihini taşımasına karşın eksiklikleri 29/12/2017 tarihinde tamamlamıştır (bkz. § 20). Başvurucular vekili eksikliklerin süresinde tamamlanmasına engel bir husustan bahsetmediği gibi herhangi bir mazeret de sunmamıştır. Oysa 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuruların Kanun'da ve İÇTÜZÜK'te belirtilen düzenlemelere uygun olarak yapılması zorunludur.

32. Açıklanan gerekçelerle başvurucular vekilinin eksiklik bildirimiminin tebliğ edildiği tarihten itibaren kırk beş günlük kesin sürede başvurunun incelenmesi için gerekli ve temel nitelikteki eksik belgeleri (bkz. § 17) geçerli bir mazeret olmaksızın süresinde sunmadığı anlaşıldığından başvurunun reddine karar verilmesi gerekir (kesin süre içinde eksikliklerin tamamlanmaması nedeniyle İkinci Bölüm tarafından reddine karar verilen başvuru için bkz. anılan *Mehmet Encu ve diğerleri*; bu karar aleyhine yapılan ve AİHM tarafından kabul edilemez bulunan başvuru için bkz. *Encu ve diğerleri/Türkiye* (k.k.), B. No:49976/16, 50784/16..., 10/4/2018). Bununla birlikte varılan bu sonuç hiçbir şekilde başvurucuların yakınlarının ölümü hakkında yürütülen soruşturmalara istinaden yaptıkları başvurular (bkz. § 21) ile yine yakınlarının ölümü hakkında yürütülen soruşturmalar nedeniyle yapacakları olası başvurulara herhangi bir hâlel getirmemektedir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun *geçerli mazeret olmaksızın eksikliğin süresinde tamamlanmaması* nedeniyle REDDİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvuruçular üzerinde BIRAKILMASINA 21/4/2021 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Recai AKYEL

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN